

Кніга Ноша

№ 11
кастрычнік, 2011

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: ГА "САЮЗ БЕЛАРУСКІХ ПІСЬМЕННІКАЎ", МГА "ЗБС" БАЦЬКАЎШЧЫНА"

■ АЎТОГРАФ

Дзмітры ПЛАКС: «Працягваю пісаць па-беларуску»

– 3 22 па 25 верасня ў шведскім горадзе Гётэборг прайшоў адзін з найбуйнейшых кніжных кірмашоў у свеце, у якім упершыню ў якасці спецыяльна запрошаных удзельнічалі беларускія пісьменнікі і кнігавыдаўцы. Вы разам з даўнім сябрам Беларусі Марыяй Сёдэрберг былі адным з арганізатараў гэтай падзеі. Падзяліцеся сваімі ўражаннямі ад кірмашу і ад беларускай прысутнасці на ім...

– Беларускія пісьменнікі бывалі на кірмашы і раней, нават Васіль Быкаў наведваў Гётэборг у свой час. Шмат год Марыя Сёдэрберг ладзіла на кірмашы стэнд «Беларусь – вольнае слова», але яна рабіла гэта, наколькі я разумею, амаль на грамадскіх пачатках, то бок маштаб быў даволі сціплы, і не кожны год удавалася ўдзельнічаць, бо ўдзел у кірмашы, вядома ж, не бясплатны. Але праца гэтая не была марная і вось дала ў гэтым годзе плён: Беларусь, можна сказаць, была агульнай «падтэмай» усяго кірмашу, то бок ішла адразу за галоўнай тэмай гэтага года – Нямецкай мовай. Адсюль і такая шырокая прысутнасць – семінары, выступы, дыскусіі, прэзентацыі.

Уражанні ад кірмашу ў мяне заўсёды неадназначныя. З аднаго боку, гэта, безумоўна, галоўная падзея года ў культурным жыцці Швецыі, і таму вельмі цікава там быць. Там сустракаеш тых, каго потым цэлы год не бачыш, каб наступным разам зноў пабачыцца на кірмашы. Там даведваешся пра шмат чаго новага і цікавага. Адтуль прывозіш з сабою чарговы воз новых кніжак. З другога боку – гіганцкая колькасць людзей

і падзей. Шум, мітусня, стракатасць. Адсутнасць свежага паветра, магчымасці зірнуць у акно: памяшканне кірмашу – гэта агромністы ангар з прыбудаваным гатэлем. Ад гэтага вельмі стамляешся...

Хаця, вядома, перавагаў больш, а ў гэтым годзе да звычайных прыемнасцей далучылася і вялікая беларуская праграма, уражанні ад якой у мяне, вядо-

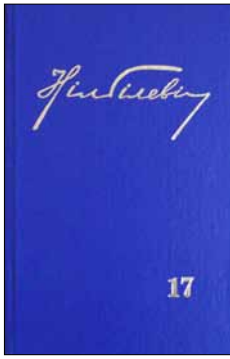
ма, самыя добрыя. Былі прадстаўленыя тры кніжкі беларускіх аўтараў – Артура Клінава, Барыса Пятровіча і Андрэя Хадановіча, вялікая анталогія сучаснай беларускай паэзіі, якую падрыхтавала тая ж Марыя Сёдэрберг. Шмат розных імпрэз. Так што няма на што паскардзіцца.

– Падчас кірмашу прэзентавалася і **Ваша чарговая кніга паэзіі, напісаная па-шведску. А ці працягваеце Вы пісаць па-беларуску?** **Ваша кніга «Трыццаць тэкстаў», якая выйшла ў бібліятэчцы часопіса «Дзеяслоў», атрымалася экзатычнай для беларускага чытача як па форме, так і па** (Працяг на стар. 7)

Даведка «Кніганошы»:

Дзмітры Плакс – паэт, перакладчык, мастак. Аўтар некалькіх кніг паэзіі на беларускай, рускай і шведскай мовах, у тым ліку зборніка «Трыццаць тэкстаў» (Бібліятэчка «Дзеяслова»). Нарадзіўся ў 1970 годзе ў Мінску. Жыве і працуе ў Стакгольме.

■ МАСТАЦКАЯ ЛІТАРАТУРА

Гілевіч Ніл. Збор твораў у 23 тамах. Том 17. Паэты і пісьменнікі замежных краін: штрыхі да партрэтаў, эсэ, эцюды, абразкі. – Мінск, 2011. – 568 с.

У 17 том Збору твораў Народнага паэта Беларусі Ніла Гілевіча ўвайшлі эсэ пра паэтаў і пісьменнікаў Расіі (А. Пушкіна, Ул. Маякоўскага, С. Ясеніна, А. Твардоўскага і інш.), Украіны (Т. Шаўчэнку, І. Франка, П. Тычыну і інш.), літаратурна-крытычныя эцюды пра

балгарскіх паэтаў, а таксама эсэ пра паэтаў і пісьменнікаў іншых краін свету.

Барадулін Рыгор. Толькі б яўрэй былі!..: кніга павагі і сяброўства. Склад. Н. Давыдзенкі, прадм. В. Нікіфаровіча; заўв. І. Сляповіча. – Мінск: Кнігазбор, 2011. – 244 с.

Кніга народнага паэта Беларусі Рыгора Барадуліна, як заўсёды, незвычайная, змястоўная. Яе склалі артыкулы і ўспаміны пра знаных дзеячаў яўрэйскай культуры, пераклады пазіі Х.-Н. Бяліка, М. На-

дзіра, М. Шагала, І. Харыка, Х. Мальцінскага, Р. Рэлеса і многія інш.

Аснова апошняга раздзела – вершы, прысвечаныя яўрэйскім святыням, а таксама вершы і дарчыя надпісы (захаваныя ў рабочых бланках) творцам, блізім сябрам і калегам – Н. Кісліку, А. Дракахрусту, Я. і М. Серперам, В. Нікіфаровічу, Б. Забараву, Д. Сімановічу і інш., асабліва кранальныя сваёй журбой і вясёлай пяшчотай.

Барадулін Рыгор. Аніма: вершы. – Мінск: Рым.-Катал. Парафія св. Сымона і св. Алены, 2011. – 452 с. + 22 с. укл.

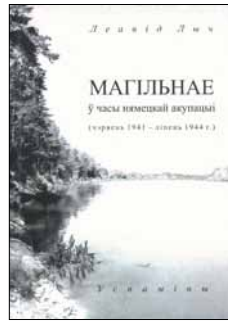
Аніма – па-латыні «душа». Душа вечная, бо яна ўдыхнута ў чалавека Усявышнім. Душа, дух, дыханне. Усё з душой жывое, без душы мёртвае. У кнізе сабраны кананічныя малітвы ў паэтычнай інтэрпрэтацыі аўтара, біблейскія балады, псалмы, вершы-малітвы,

а таксама вершы пра сэнс жыцця, пра вялікую любоў да бацькі, маці, роднай зямлі. «Аніма» – роздум пра сутнасць жыцця, спроба сам-насам пагутарыць з Нябёсамі.

Дубянецкі Эдуард. Душы маёй няскончаны палёт: кніга пазіі. – Мінск: Кнігазбор, 2011. – 124 с.

У кнізе Эдуарда Дубянецкага – роздум над складанымі праблемамі быцця. Трывога і боль за драматычны лёс роднага краю, спадзяванні на асабістае шчасце і мары пра духоўнае ўзвышэнне чалавека. Тут змешчаны вершы, напісаныя ў розных відах і жанрах, а таксама паэтычныя афарызмы і мініяцюры. У кнігу ўвайшлі вершы 1990–2010 гг.

Лыч Леанід. Магільнае ў часы нямецкай акупацыі (чэрвень 1941 – ліпень 1944 г.): успаміны. – Мінск: Кнігазбор, 2011. – 104 с.

У кнізе апавядаецца пра самыя трагічныя часы ў гісторыі мястэчка Магільнае, што ў многім характэрна і для большыні іншых населеных пунктаў Беларусі. Матэрыялы кнігі выклічуць зацікаўленасць найперш за ўсё ў тых, чыё жыццё так ці інакш звязанае з Магільным. З ёю карыс-

на будзе пазнаёміцца таксама і тым, хто займаецца краязнаўствам.

Мілаш Чэслаў. Даліна Ісы; пер. з пол. Марыі Пушкінай; Нобелеўская лекцыя; пер. з пол. Яўгена Бурага. – Мінск: Логвінаў, 2011. – 376 с.

Раман «Даліна Ісы» – адзін з найцікавейшых праявічных твораў нобелеўскага лаўрэата Чэслава Мілаша (1911–2004). Аўтабіяграфічная кніга пра дзяцінства і сталенне, «вялікая вандроўка па краіне памяці», напісаная Мілашам у эміграцыі і апублікаваная ў Парыжы ў 1955 годзе. Апавядае пра хлопца Томка, які толькі-толькі ўваходзіць у дарослае жыццё. Падзеі разгортваюцца пасля Першай сусветнай вайны, у Літве, на берагах ракі Нявежы, якая атрымала ад аўтара літаратурнае імя Іса. У якасці дадатка друкуецца «Нобелеўская лекцыя» Мілаша.

Мілаш Чэслаў. Выратаванне: выбраныя вершы і паэмы; пер. з пол., уклад. А. Хадановіча. – Мінск: Логвінаў, 2011. – 376 с.

Кніга «Выратаванне» – найпаўнейшае на сёння беларускае выданне пазіі нобелеўскага лаўрэата Чэслава Мілаша. У яе ўвайшлі выбраныя вершы з сямнаццаці паэтычных зборнікаў, напісаных цягам усяго жыцця аўтара, – ад публікацыі 1930-х гадоў да вершаў, выдадзеных пасмяротна, на пачатку XXI стагоддзя. Асобна друкуюцца тры вершаваныя трактаты Мілаша – «Маральны трактат», «Паэтычны трактат» і «Тэалагічны трактат». Значная частка твораў публікуецца па-беларуску ўпершыню, у новым перакладзе або ў новай паэтычнай рэдакцыі перакладу.

Мілаш Чэслаў. Зямля Ульра; пер. з пол. Марыны Казлоўскай; Руіны і пазіія; пер. з пол. Марыі Мартысевіч. – Мінск: Логвінаў, 2011. – 388 с.

У кнізе эсэістыкі «Зямля Ульра» (1977 г.) Чэслаў Мілаш з уласцівай яму інтэлектуальнай мужнасцю ставіць дзягназ усёй сучаснай літаратуры і культуры. Звяртаючыся да такіх вяршыняў, як творчасць Блэйка, Гэтэ, Гегеля,

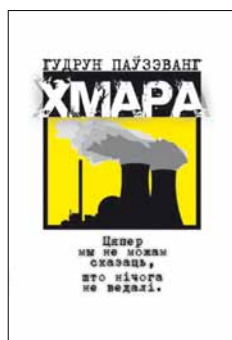

Міцкевіча, Оскара Мілаша, Сімоны Вайль і інш., нобелеўскі лаўрэат крытычна пераасэнсоўвае культурную сітуацыю XX стагоддзя ў цэлым, калі ўлада чалавечага розуму ператварае наш свет у прыжыццёвае пекла, а сам чалавек выглядае быццём вязнем блэйкаўскай Зямлі Ульра. У кнігу ўвайшлі таксама адна з гарвардскіх лекцый Мілаша «Руіны і паэзія».

Мілаш Чэслаў. Родная Еўропа; пер. з пол. Марыны Шода. – Мінск: Логвінаў, 2011. – 412 с.

«Родная Еўропа» Чэслава Мілаша, упершыню выдадзеная ў 1959 годзе ў Францыі, – яркавы ўзор эсэістыкі паэта, нарыс, прысвечаны ідэнтычнасці еўрапейца з «нашых» ваколіцаў, якія не ёсць ні Захадам, ні Усходам. Гэта спроба групавога партрэта, у якім, паводле задумы аўтара, фон робіцца важнейшым за постаць галоўнага героя, а ягонае асабістае гісторыя неаддзельная ад гісторыі роду, краіны і ўсёй Еўропы.

Паўзэфанг Гудрун. Хмара: раман. Пер. з ням. Ул. Папковіч. – Мінск: Логвінаў, 2011. – 160 с.

Кніга была напісана аўтаркай пасля трагедыі ў Чарнобылі. Роман – фантастычная гісторыя пра жудасную ядзерную катастрофу на адной з АЭС у Германіі. Сярод бежанцаў аказаліся двое дзяцей: дзяўчынка чатырнаццаці гадоў і яе сямігадовы брацік. Іх бацькі ў ад'ездзе, таму дзеці рушылі ў цяжкае і небяспечнае падарожжа на роварах. Хлопчык гіне, дзяўчынка апраменьваецца...

Максімяк Ян. Словы ў голым полі: беларуская літаратура 1990-х у снах, успамінах і фотаздымках. – Мінск, Логвінаў, 2011. – 224 с. – (Галерэя «Б»).

Кніга напісана ў рэдкім жанры «крытычных успамінаў пра эпоху», тэкстаў, што пісаліся адначасова з ходам падзей у беларускі літаратурным жыцці і апублікаваныя ў розных выданнях. Заканчваецца «падарожжа па памяці» успамінамі пра даўнюю вандроўку ў «сталіцу свету» («New York, New York»), напісанымі Янам Максімяком адмыслова для гэтага выдання.

Егарэйчанка Сяргей. Лебедзі паміраюць разам: проза. – Мінск: Логвінаў, 2011. – 192 с.

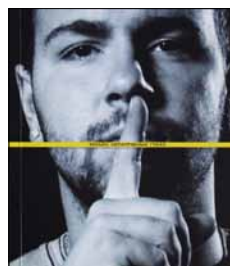
Дэбютную кнігу «Лебедзі паміраюць разам» складаюць «Аповесць пра чалавека, які не хацеў быць Богам» – твор, адзначаны прэміяй «Дэбют» імя М. Багдановіча ад Саюза беларускіх пісьменнікаў і Беларускага ПЭН-цэнтра ў намінацыі «Проза». Аповед напісаны на падставе рэальных падзей – сталінскіх рэпрэсій у канцы 1930-х гг. А таксама

апавяданне «Права дараваць» і аповесць «Лебедзі паміраюць разам» закранаюць не менш трагічныя падзеі, але ўжо сучаснасці. Аўтар падмае пытанні выбару, сумлення і гонару ў межах палітычнага жыцця ў «бананавых краінах».

Пшанічны Ярыла. Пішчавыя лішкі: вершы. – Мінск: Галіяфы, 2011. – 84 с.

Паэзія Ярылы Пшанічнага важная для культурнай прасторы Беларусі. Менавіта ягоныя вершы сцвердзілі ў 1990-я гады, што такая нацыянальная з'ява як «трасянка» мае права на літаратурнае жыццё. Кніга насычана гумарам і прыгожымі падтэкстамі.

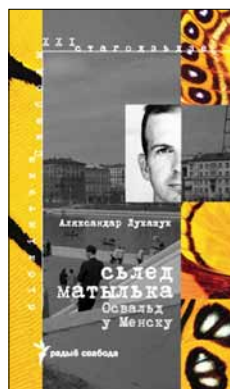
Мільён непатрэбных гукаў: Конкурс маладых літаратараў. – Мінск: Галіяфы, 2011. – 30 с.

«Мільён непатрэбных гукаў» – зборнік вершаў маладых паэтаў, якіх «дэкламуюць» жэстамі нязвыклых людзі. Нязвыклых – у тым, што размаўляюць на фантастычнай мове – мове глухіх. Такім чынам, у зборніку ёсць спроба вынаходкі мастацкай формы – сімбіёзу тэксту і фотаздымка. Аўтар ідзі – Аляксандр Абуховіч – паказвае існаванне вершаў у новым вымярэнні. Перад чытачом распачынаецца карагод паэзіі ў яркіх фарбах – мастацкае слова гучыць праз мову жэстаў.

Рублеўскі Сяргей. Маўчанне на ўсё Божы свет: пратэстыя настроі на Лепельшчыне падчас перапісу насельніцтва СССР у 1937 годзе: нарыс. – Мінск: Медысонт, 2011. – 88 с.

На аснове шырокага збору архіўных дакументаў аўтар раскрывае перадумовы пратэстных паводзін так званых маўчальнікаў – жыхароў Пышнянскага і Стайскага сельсаветаў Лепельскага раёна – падчас перапісу насельніцтва СССР у 1937 годзе. Пра гэтую прыкрыю неспадзяванку для ўлады было паведамлена ў Крэмль самому Іосіфу Сталіну. Фактаграфічнае рэчышча аўтар напаміну пачуццём суперажывання, а сваю далучанасць да агульнага гістарычнага лёсу сялянства замацаваў у тым ліку і асацыятыўнай повяззю тагачасных паводзін землякоў з уласным жыццёвым досведам, атрыманым у дзяцінстве.

Лукашук Аляксандр. Сьлед матылька. Освальд у Менску. (Бібліятэка Свабоды. XXI стагоддзедзе.) – Радзё Свабодная Эўропа / Радзё Свабода, 2011. – 390 с.: іл.

«Сьлед матылька. Освальд у Менску» – гісторыя двух гадоў жыцця ў беларускай сталіцы Лі Харві Освальда – амерыканскага грамадзяніна, які стаў забойцам 35-га прэзідэнта ЗША Джона Кенэдзі. Разам з тым гэта дакументальнае падарожжа ў Мінск 1960-х.

«Беларускія літаратары ў Гётэборгу»

З 22 па 25 верасня ў шведскім горадзе Гётэборг прайшоў адзін з найбуйнешых кніжных кірмашоў у свеце. Актыўны ўдзел у працы кірмашу ўзялі і беларускія творцы.

Паводле словаў старшыні Саюза беларускіх пісьменнікаў Алеся Пашкевіча, такая шматлікая дэлегацыя беларускіх пісьменнікаў і выдаўцоў на кірмашы ў Гётэборгу была прадстаўленая ўпершыню – як колькасца, так і па маштабнасці ды значнасці прэзентаваных праектаў, літаратурных выступаў, дыскусіяў і семінараў. Да таго ж, упершыню была прадстаўленая па-шведску і такая колькасць кніг беларускіх аўтараў.

Адной з галоўных падзеяў беларускага культурнага дэсанту была прэзентацыя анталогіі сучаснай беларускай літаратуры «Språket som svalan bor i dess hjärta». Так у перакладзе на шведскую гучыць радок «Мова ластаўкай жыве ў сэрцах» з верша Вольгі Ігатавай. Вялікая заслуга ў падрыхтоўцы і выданні анталогіі належыць Марыі Сёдэрберг, ініцыятарцы і натхняльніцы сумесных беларуска-шведскіх «Літаратурных падарожжаў», што ўжо цягам 10 гадоў адбываюцца падчас Дзён культуры Швецыі ў нашай краіне.

У кнізе ў перакладзе на шведскую прадстаўлены праязныя і паэтычныя творы 30 айчынных літаратараў, якія бралі актыўны ўдзел у вандроўках цягам гэтага дзесяцігоддзя. Шыкоўнае выданне таксама багата ілюстраванае яр-

кімі фотаздымкамі, выкананымі Марыяй Сёдэрберг.

На беларускім стэндзе ў Гётэборгу былі прадстаўлены яшчэ тры асобныя выданні айчынных аўтараў – Артура Клінава, Барыса Пятровіча і Андрэя Хадановіча.

Акрамя вышэйзгаданых пісьменнікаў, беларускую літаратурную дэлегацыю ў Швецыю прадставілі Святлана Алексіевіч, Аляксей Пашкевіч, Зміцер Вайцюшкевіч, Марыя Мартысевіч, Дзмітрый Плакс, Анка Упала, а таксама прадстаўнікі беларускіх незалежных выдавецтваў.

Ганаровым госцем кірмашу сёлета была Нямеччына, а таму нямецкамоўная літаратура ў Гётэборгу была найбольш пашыраная. Але, як адзначыў Аляксей Пашкевіч, па маштабнасці сваёй прысутнасці беларуская літаратура смела займала другое месца.

Падводзячы вынікі сёлетага візіту ў Гётэборг, старшыня СБП сказаў: «Дзякуючы прэзентацыі сучаснай беларускай літаратуры на кірмашы многія шведскія чытачы папросту адкрылі для сябе новую культурную краіну, амаль суседку. Бо даехаць са Стакгольма да Гомеля, як выявілася, нашмат бліжэй, чым са шведскай сталіцы да яе самых паўночных межаў».

Ад імя Саюза пісьменнікаў Аляксей Пашкевіч выказаў удзячнасць за магчымасць беларускага свята ў Гётэборгу Амбасадзе Каралеўства Швецыі ў Бе-

ларусі, Шведскаму саюзу пісьменнікаў, Шведскаму ПЭН-клубу і асабіста непасрэднай укладальніцы анталогіі, а таксама арганізатарцы беларускага літаратурнага стэнду на кірмашы – спадарыні Марыі Сёдэрберг.

Сваімі ўражаннямі ад Гётэборгскага кірмашу з прэсавай службай СБП падзяліліся і іншыя ўдзельнікі беларускай дэлегацыі.

Пісьменнік, галоўны рэдактар часопіса «Дзеяслоў» Барыс Пятровіч: «Варта адзначыць, што хоць кірмаш і адбываўся ў Гётэборгу, я сустрэў там вельмі шмат знаёмых пісьменнікаў са Стакгольма і іншых шведскіх гарадоў. Яны бывалі ў Беларусі і падчас кірмашу вельмі годна выступілі на беларускім стэндзе.. І хоць мерапрыемствы ішлі па прынцыпе non-stop і глядачы ўвесь час змяняліся, цікавасць да нашай літаратуры ўсё роўна была вельмі вялікая».

Анка Упала, пісьменніца, перакладчыца: «Больш за ўсё мяне ўразіла, з якой цікавасцю шведы ставяцца да такой падзеі, як кніжны кірмаш. Некаторыя імпрэзы пачыналіся а 9-й гадзіне, але, нягледзячы на ранні час, глядачы на іх прыходзілі. Мне запомнілася мілая шведская бабуля, якая наведвала амаль усе беларускія выступы, не зважаючы на тое, што праз паважаны ўзрост ёй цяжка хадзіць. Яна расказала мне, што калісьці працавала з беларускімі дзецьмі з бедных сем'яў, якія прыязджалі адпачываць у Швецыю, і цяпер заўжды цікавіцца тым, што адбываецца на іх радзіме. Спадарыня нават напісала два вершы і паўдзельнічала ў паэтычным слэме, што праводзіўся на беларускай пляцоўцы!»

Прэс-служба СБП

Шумская Ірына. Музыка ў кантэксце беларуска-польскага міжкультурнага ўзаемадзеяння: манаграфія. – Мінск: Медысонт, 2011. – 160 с.

Кніга распавядае пра творчую спадчыну і жыццёвы лёс шматлікіх прадстаўнікоў беларуска-польскай культурнай прасторы, дзейнасць якіх пераважна адбывалася ў першай палове ХХ стагодзя. Нягледзячы на тое, што сваім паходжаннем і ідэйнымі памкненнямі гэтыя выдатныя асобы маюць непасрэднае дачыненне да Беларусі, іх імёны для большасці нашых суайчыннікаў па-ранейшаму застаюцца невядомымі. Адрасуецца прафесійным музыкам і творцам-аматарам, выкладчыкам і студэнтам гуманітарнага профілю, мастацтвазнаўцам і культуролагам, а таксама ўсім, хто цікавіцца гісторыяй музычнай культуры.

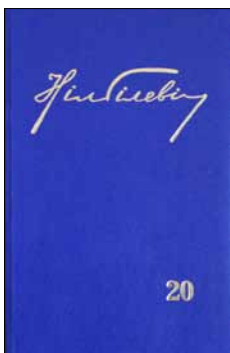
Кніга распавядае пра творчую спадчыну і жыццёвы лёс шматлікіх прадстаўнікоў беларуска-польскай культурнай прасторы, дзейнасць якіх пераважна адбывалася ў першай палове ХХ стагодзя. Нягледзячы на тое, што сваім паходжаннем і ідэйнымі памкненнямі гэтыя выдатныя асобы маюць непасрэднае дачыненне да Беларусі, іх імёны для большасці нашых суайчыннікаў па-ранейшаму застаюцца невядомымі. Адрасуецца прафесійным музыкам і творцам-аматарам, выкладчыкам і студэнтам гуманітарнага профілю, мастацтвазнаўцам і культуролагам, а таксама ўсім, хто цікавіцца гісторыяй музычнай культуры.

Стагановіч Аляксандр. Успаміны пасла. Прадм. А. В. Пашкевіча; камент. А. В. Пашкевіча, А. Э. Гардзіенкі. – Мінск: Лімарыус, 2011. – 270 с.: іл. – (Беларуская мемуарная бібліятэка)

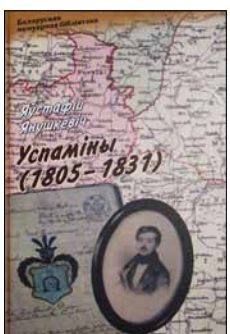
Гэтай кнігай пачынае жыццёвая новая серыя, якая не мае аналагаў у нашай краіне: «Беларуская мемуарная бібліятэка». Тут будуць сабраныя ўспаміны, дзённікі, эпістальеры, пакінутыя беларусамі або выхадцамі з беларускіх земляў пра падзеі, што адбываліся ў Беларусі, у блізім і далёкім замежжы цягам апошніх стагоддзяў. Ва ўспамінах пасла польскага Сейма Аляксандра Стагановіча, апрача палітычнай дзейнасці, знайшлі адлюстраванне і іншыя перыяды яго біяграфіі: дзяцінства, маладосць, служба ў Францыі, дзейнасць падчас Другой сусветнай вайны і на эміграцыі. Храналагічна ўспаміны завяршаюцца канцом 1940-х гг. і даводзяцца да часу ад'езду аўтара за акіян.

Гэтай кнігай пачынае жыццёвая новая серыя, якая не мае аналагаў у нашай краіне: «Беларуская мемуарная бібліятэка». Тут будуць сабраныя ўспаміны, дзённікі, эпістальеры, пакінутыя беларусамі або выхадцамі з беларускіх земляў пра падзеі, што адбываліся ў Беларусі, у блізім і далёкім замежжы цягам апошніх стагоддзяў. Ва ўспамінах пасла польскага Сейма Аляксандра Стагановіча, апрача палітычнай дзейнасці, знайшлі адлюстраванне і іншыя перыяды яго біяграфіі: дзяцінства, маладосць, служба ў Францыі, дзейнасць падчас Другой сусветнай вайны і на эміграцыі. Храналагічна ўспаміны завяршаюцца канцом 1940-х гг. і даводзяцца да часу ад'езду аўтара за акіян.

Гілевіч Ніл. Збор твораў у 23 тамах. Том 20: фалькларыстыка. – Мінск, 2011. – 496 с.

Кнігу склалі «Гутаркі пра апавадальніка і мудраслоўныя жанры беларускага фальклору», даследаванні «Паэтыка беларускіх загадак», навукова-папулярныя нарысы «Песенны фальклор паўднёвых і заходніх славян», а таксама артыкулы, рэцэнзіі, матэрыялы для лекцый.

Янушкевіч Яўстафій. Успаміны (1805–1831). Уклад., пер. з пол. мовы, уступ. арт., камент., паказ. В. В. Гарбачовай. – Мінск: Лімарыус, 2011. – 256 с.: іл. – (Беларуская мемуарная бібліятэка)

Выданне ўяўляе з сябе першую ў беларуска-польскай традыцыі публікацыю ўспамінаў сліцкага эмігранта 30-х гг. ХІХ с., выдаўца твораў Адама Міцкевіча, засна-

вальніка Польскай друкарні і кнігарні ў парыжы Яўстафія Янушкевіча, рукапіс якіх захоўваецца ў Ягелонскай бібліятэцы (Кракаў, Польшча). Тэкст друкуецца ў перакладзе на сучасную беларускую мову і ў польскай арыгінале. Выданне разлічана на даследчыкаў, гісторыкаў і філолагаў, выкладчыкаў і студэнтаў ВУН, краязнаўцаў, а таксама на ўсіх аматараў айчынай гісторыі.

Раманцоў, В. Зведаная зямля. Светлагоршчына ў пытаннях і адказах. – Мінск: Галіяфы, 2011. – 180 с.

У першую кнігу светлагорскага літаратара, журналіста, краязнаўцы Віктара Раманцова «Зведаная зямля. Светлагоршчына ў пытаннях і адказах» увайшлі 50 артыкулаў аб цікавых, незвычайных, трагічных і гучных падзеях, якія адбыліся ў Светлагорскім раёне Гомельскай вобласці ў розны час: ад старажытнасці да сучаснасці. Значную частку кнігі займаюць нарысы пра славуітых людзей, што нарадзіліся на гэтай зямлі. У кожным з артыкулаў ёсць спасылкі на першакрыніцы, большасць іх ілюстраваны чорна-белымі альбо каляровымі фотаздымкамі. Кнігу «Зведаная зямля. Светлагоршчына ў пытаннях і адказах» аўтар прысвяціў 450-годдзю Светлагорска (да 1961 года – Шацілкі), якое адзначалася ў 2010 годзе.

У першую кнігу светлагорскага літаратара, журналіста, краязнаўцы Віктара Раманцова «Зведаная зямля. Светлагоршчына ў пытаннях і адказах» увайшлі 50 артыкулаў аб цікавых, незвычайных, трагічных і гучных падзеях, якія адбыліся ў Светлагорскім раёне Гомельскай вобласці ў розны час: ад старажытнасці да сучаснасці. Значную частку кнігі займаюць нарысы пра славуітых людзей, што нарадзіліся на гэтай зямлі. У кожным з артыкулаў ёсць спасылкі на першакрыніцы, большасць іх ілюстраваны чорна-белымі альбо каляровымі фотаздымкамі. Кнігу «Зведаная зямля. Светлагоршчына ў пытаннях і адказах» аўтар прысвяціў 450-годдзю Светлагорска (да 1961 года – Шацілкі), якое адзначалася ў 2010 годзе.

Деды. Выпуск 7. Дайджест публікацый о беларускай історыі. Составление и научное редактирование А. Е. Тараса. – Минск: Харвест, 2011. – 256 с.

У сёмым выпуску дайджэста змешчаны 15 артыкулаў. Яны прысвечаны падзеям, звязаным з савецка-германскай вайной 1941–1945 гг., а таксама пасляваеннаму антыкамуністычнаму супраціву на тэрыторыі БССР. Апублікаваныя матэрыялы згрупаваны ў трох тэматычных раздзелах.

У сёмым выпуску дайджэста змешчаны 15 артыкулаў. Яны прысвечаны падзеям, звязаным з савецка-германскай вайной 1941–1945 гг., а таксама пасляваеннаму антыкамуністычнаму супраціву на тэрыторыі БССР. Апублікаваныя матэрыялы згрупаваны ў трох тэматычных раздзелах.

Лыч. Л. Нацыянальна-культурнае жыццё на Беларусі ў часы вайны (1941–1944 гг.) – Вільня: Наша будучыня, 2011. – 332 с.: іл. – (Неизвестная история)

У недалёкім мінулым «партыяныя даследчыкі» малявалі жыццё былых савецкіх грамадзян на акупаванай тэрыторыі Беларусі як адно працяглае катаванне злымі ворагамі, як знішчэнне беларускага народу. На самой жа справе,

калі параўнаць жыццё беларусаў «пад немцамі» са сталінскім тэрорам і русіфікацыяй 1930-х гадоў, дык бачна, што тут адбывалася сапраўднае адраджэнне беларускай мовы і школы, беларускай царквы і беларускай культуры. Пра гэта чытачы даведаюцца з кнігі вядомага даследчыка айчынай культуры, доктара гістарычных навук, прафесара Леаніда Лыча. Яна разлічана на шырокае кола чытачоў, бо і сёння людзі цікавяцца тым, што давалося перажыць нашаму народу ў часы акупацыі.

■ НАВУКА/ПУБЛІЦЫСТЫКА/ДАВЕДНІКІ

Интеллектуальная история белорусского национализма: Краткий очерк (Под редакцией А. Е. Тараса). – Смоленск: Посох, 2011. – 221 с.: ил. – (Неизвестная история)

Кніга знаёміць чытачоў з асноўнымі ідэямі, канцэпцыямі і персонамі беларускага нацыянальнага руху за 100 гадоў. Свой аналіз аўтар пачынае з разгляду поглядаў Ф. Багушэвіча (першага тэарэтыка беларускага нацыяналізму) і заканчвае яго тэорыямі сучасных аўтараў.

Безумоўнай вартасцю даследавання з'яўляецца тое, што аўтар удзяліў шмат увагі пытанням нацыяналізму ў беларускай мастацкай літаратуры, а таксама ідэйнай спадчыне нашай эміграцыі.

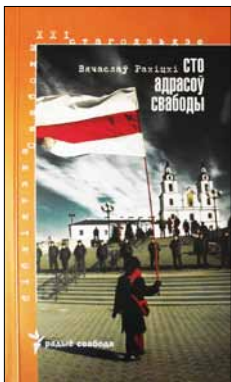

Трафімчык Анатолий. Пра нашу і вашу гісторыю. – Баранавічы: Баранавіцкая гарадская арганізацыя Грамадскага аб'яднання «Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны», 2010. – 144 с.: іл.

Аўтар рэпрэзентуе крытычны погляд з нагоды некаторых кніг па гісторыі, меркаванні, якія часта выходзяць за рамкі традыцыйнай рэцэнзіі і схільныя да рэпрэзентацыі аўтарскай візіі.

Прадметам увагі сталі працы па гісторыі Беларусі А. Вялікага, У. Ладысева, Л. Несцерчука, С. Сляшынскага, С. Парашкова, А. Татаранкі, Я. Мірановіча. Трохі выбіваюцца з такога шэрагу прысутныя тут рэцэнзіі на кароткую беларускамоўную сінтэзу гісторыі Польшчы М. Семаковіча і на даследаванне т. зв. сучаснай гісторыі Украіны Г. Касьянава, шырокі водгук на чарговую кнігу Н. Дэвіса і разгляд гісторыі тэатральных пастановак на тэму жыцця Т. Касцюшкі П. Мітцнера, а таксама анлітыка ўжывання беларусамі слова «маскаль» і пераклад урыўкаў кнігі вядомага палітычнага правакатара Д. Качынскага пра падзеі ў Беларусі 1996 г.

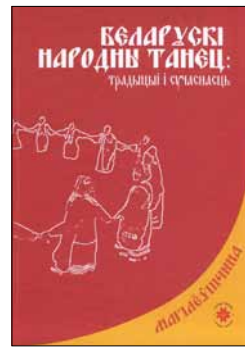
Кнігу характарызуе набор смеласці, неардынарнасці ды іроніі. Таму варта разлічваць, што яна выкліча цікавасць у самага запатрабавальнага чытача, нягледзячы на яго ўзрост і ступень абазнанасці ў той ці іншай тэме гістарычнага мінулага.

Ракіці Вячаслаў. Сто адрасоў свабоды. 1980-2010. (Бібліятэка Свабоды. XXI стагоддзе) – Радые Свабодная Эўропа/Радые Свабода. 2011. – 330 с.

«Сто адрасоў свабоды» – сто экспедыцый на выспы супраціву, дзе здабывалася незалежнасць Беларусі і працягваецца змаганне за свабоду. Кніга ахоплівае перыяд ад пачатку 1980-х гадоў да 19 снежня 2010 года і можа служыць дапаможнікам будучым экскурсаводам, краязнаўцам і мясцовым уладам для ўсталявання мемарыяльных шыльдаў.

Кніга ахоплівае перыяд ад пачатку 1980-х гадоў да 19 снежня 2010 года і можа служыць дапаможнікам будучым экскурсаводам, краязнаўцам і мясцовым уладам для ўсталявання мемарыяльных шыльдаў.

Беларускі народны танец: традыцыі і сучаснасць (Магілёўшчына). М. А. Козенка, В. А. Рапоў, А. У. Касінец і інш.; рэд. муз. твораў А. У. Ращынскага; агульн. і харэагр. рэд. М. А. Козенкі. – Мінск: «Чатыры чвэрці», 2011. – 652 с.: нот., іл.

Кніга абагульняе вынікі комплекснага даследавання (памежжа ХХ – пачатак ХХІ ст.) танцавальнай культуры рэгіёна Магілёўскага Падняпроўя.

У яе ўвайшлі матэрыялы, якія даюць уяўленне пра адметныя асаблівасці аўтэнтычнай мясцовай харэаграфіі (карагоды, танцы, скокі), аматарскую народна-сцэнічную танцавальную творчасць, а таксама мастацтваў (інструментальная музыка і этнічны касцюм). Зроблена спроба напісання гісторыі аматарскай харэаграфіі Магілёўшчыны (сярэдня ХХ – пачатак ХХІ ст.). Упершыню ў друкаваных крыніцах разглядаюцца ўзоры беларускай класічнай народна-сцэнічнай харэаграфічнай спадчыны рэгіёну, прапануюцца ўрокі беларускага народна-сцэнічнага танца.

Выданне багата ілюстравана фотаздымкамі, маляўніцтвамі, графічнымі схемамі. Адрасуецца навукоўцам, аспірантам, магістрантам, выкладчыкам, студэнтам і навучэнцам навучальных устаноў культуры і мастацтваў, калектывам аматарскай творчасці, а таксама ўсім тым, хто цікавіцца беларускай народнай культурай.

Булыко А.Н., Булыко Х.П., Полющук Н.В. Большой белорусско-русский, русско-белорусский словарь. – Мінск: «Поппури», 2011. – 624 с.

Слоўнік змяшчае больш за 46 000 лексічных адзінак. Выданне падрыхтавана з улікам «Правілаў беларускай арфаграфіі і пунктуацыі», якія дзейнічаюць з 1 верасня 2010 года. Пададзены найбольш ужывальныя словы,

шырока распаўсюджаныя спецыяльныя тэрміны, гістарызмы і неалагізмы. Адрасуецца самаму шырокаму колу карыстальнікаў.

Баршчэўская А. Л., Баршчэўскі Л. П. Арфаграфічны слоўнік беларускай мовы. – 2-е выд. – Мінск: «Радыеёла-плюс», 2011. – 560 с.

Выданне падрыхтаванае з улікам «Правілаў беларускай арфаграфіі і пунктуацыі», зацверджаных Законам Рэспублікі Беларусь ад 23 ліпеня 2008 года, якія ўступілі ў сілу з 1 верасня 2010 года. Рээстр

слоўніка ўключае каля 42 000 слоў і словазлучэнняў, напісанне і вымаўленне якіх выклікаюць цяжкасці. У датадак уключана прыкладна 1200 асабовых уласных імёнаў. Адрасуецца школьнікам, абітурыентам, студэнтам, настаўнікам, выкладчыкам і самаму шырокаму колу карыстальнікаў.

Працяг будзе!..

Вітушка Сяржук. Дзінь-дзілінь: пара гуляць у казкі. – Мінск: Зміцер Колас. 2011. – 114 с.: іл.

Сяржук Вітушка стаў вядомы як лідар суполкі «Талака», якая займалася аховаю ды адбудоваю помнікаў гісторыі і культуры. І ён застаўся па сваёй натуре «талакоўцам» назаўсёды, і надалей усе ягоныя дзеянні і памкненні скіраваныя, як казалі нашы продкі, рго publico bono, дзеля добра супольнасці. І, калі ў сілу розных, не дужа вясёлых абставінаў, ён не змог займацца дзейнасцю грамадскай, то вырашыў быць карысным прынамсі сціплым казачкам. Менавіта «карысным» – бадай што ніводная казка не напісана для таго, каб проста забаўляць, кожная проста перанасычаная «вітамінамі», якія, на думку аўтара, неабходныя, каб дзіця вырасла тым, хто пафасна завецца «патрыётам сваёй Бацькаўшчыны».

Кожны пісьменнік марыць напісаць такую кнігу, якую хацеў бы прачытаць сам. Вітушка, сам былы настаўнік, імкнуўся напісаць такія казкі, якія б выхоўвалі, дапамагалі не толькі самому дзіцяці, але і ягоным бацькам. І ў гэтым хаваюцца ўсе плюсы і мінусы, усе прывабы і заганы немудрагелістых «казюлек», як сам аўтар іх называе.

На мой густ, найлепшая казка з усяго зборніка – «Духмяна», аб прыгодах воблачка водару зёлак. Яна атрымалася лёгкая і гарэзлівая, тут усяго ў меру, і выдумкі, і «карысці», і чытаць цікава.

Зрэшты, не горшая і «Казка пра цмока Базылішка». Шкада толькі, што аўтар не пакінуў жывым чмяля, які ўджаліў ведзьмака, і сам пры гэтым загіннуў. Мабыць, казачнік пераблытаў чмяля з пчалой, бо таўстуны-чмялі могуць балюча куснуць ворага і застацца пры гэтым жывымі. Але не бяда, геройская смерць казку не псуе...

Пэўна, варта было б дадаць слоўнічак незнаёмых словаў – бо й не кожны дарослы ведае, хто такія «баёры» ці «ройст», ды з якой мовы гэта прыйшло. Аднак тут ёсць простае выйсце, якое хіба што й меў на ўвазе аўтар – гэта кніжка прызначаная не столькі для самастойнага, колькі для сумеснага чытання разам з мамай і татам.

Батлеечныя казкі – проста знаходка для нашага часу, бо патрэба ёсць, а адпаведных твораў кот наплакаў. Больш за тое, калі сам аўтар заклікае гуляць у казкі, то гэтыя сцэнкі можна дапаўняць і перарабляць па абставінах і патрэбах. І гэта будзе зусім не парушэнне аўтарскіх правоў, а, наадварот, ажыццяўленнем ягоных пажаданняў. Гуляць дык гуляць!

Застаецца пажадаць аднаго: каб гульцоў было як найболей. Бо казкі павінны жыць, рабіць сваю добрую справу, выхоўваць новых змагароў з неўміручымі, на жаль, цмокамі. А што датычыць розных дробных хібаў... У Сярэдняй Азіі майстры, скончыўшы будоўлю чудаўнай красы мінарэта ці маўзалея, знарок уторквалі ў якое-небудзь вакенца гнілое крывое бервяно, – каб пабудова не была ідэальна прыгожай, бо такую мае права стварыць толькі сам Алах, а не смяротны чалавек.

Пры чытанні казак Вітушкі, збудаваных па «калажным» прынцыпе, бы Піліп з каняпель, з падсвядомасці выскоквае тэрмін «постмадэрнізм». Бо гэта ягоны прынцып – тварыць новыя якасці на падставе таго, што было напісана іншымі. Аднак «постмадэрнізм» (як і ўвесь «мадэрнізм» наогул), проста прывоіў сабе прыярытэт на «адкрыцці», якія даўным-даўно былі зробленыя, тады, калі такога акрэслення ніхто не ведаў і не ўжываў. Усім вядомы «Мюнхгаўзэн» Грыгорыя Горына на падставе тэксту Распэ, п'есы Яўгена

Шварца па матывах класічных казак... Гэта справы часоў нядаўніх – але ж і «Каменны госць» Пушкіна таксама апрацоўка старой легенды. А свайго «Скупого рыцара» ён папярэдзіў словамі: «Сцэны з Чэнстанавай трагікамедыі», маўляў, гэта ўсяго толькі пераказ. Разбярыся цяпер, хто там той Чэнстан, і ці існаваў ён увогуле. Шэкспір часам проста перарабляў чужыя п'есы, ды так, што пра першаўзор даўно забыліся. Дый самі казкі, што лічацца народнымі – ці ж не «перацякаюць» сюжэты і вобразы з адной казкі ў другую, ад аднаго народа да іншага?

Галоўнае – не метады, а якасць твора, якая залежыць ад таленту ды намаганняў аўтара. Пагэтану даўно вядомы прыём выкарыстання і перапрацоўкі старых сюжэтаў і фальклорных персанажаў мае такое ж права на існаванне, як і спрэс арыгінальная творчасць.

Так і Сяржукіны казкі – напісаныя простым чалавекам для такіх жа звычайных дзетак. Каб навучыць іх талакою дасканаліць сябе і сваю Беларусь. А калі вы ўважліва прыгледзіцеся да апошняй старонкі кнігі, то заўважыце надрукаваныя белымі літарамі на белым фоне словы: «ПРАЦЯГ БУДЗЕ!»

Алег Аблажэй.

«Працягваю пісаць па-беларуску»

С (Пачатак на стар 1)
змесце, і знайшла ў нас сваіх прыхільнікаў, якія чакваюць працягу...

– Дзякуй за добрыя словы. Я працягваю пісаць па-беларуску, але я пішу не шмат і вельмі павольна. Так што, калі Вы не памыляецеся і ў гэтай кніжцы сапраўды ёсць «прыхільнікі», то ім давядзецца трохі пачакаць. Ну, зрэшты, у Швецыі ёсць такая прымаўка: «Той, хто чакае нечага добрага, ніколі не чакае задоўга».

– Вы доўгі час жывяце ў Швецыі,

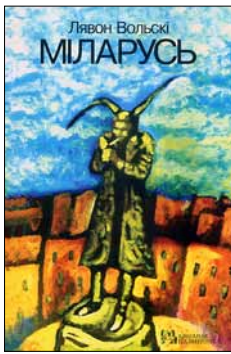
але не парываеце сувязі з Беларуссю. Мне карціць спытаць у вас як у спецыяліста: чым падобныя і чым адрозніваюцца сучасная шведская і беларуская літаратуры?

– Я не лічу сябе спецыялістам ані ў галіне беларускай, ані ў галіне шведскай літаратуры. У самых агульных рысах, з таго нешматлікага, што я ведаю пра сучасную літаратуру гэтых краін, я магу сказаць, што на маю думку, асноўнае адрозненне палягае ў тэматыцы і ў механіцы пісьма. Асабліва паэзіі. Я

не магу сабе ўявіць, каб які-небудзь вядомы шведскі паэт на поўным, што называецца, сур'ёзе напісаў сёння рыфмаваны верш пра сваю любоў да Бацькаўшчыны...

Што да падабенстваў, то яны, на мой погляд, выцякаюць з агульных умоваў літаратурных заняткаў, літаратуры як з'явы, як феномена чалавечай дзейнасці. То бок, мэты і задачы, якія ставяць перад сабой пісьменнікі па ўсім свеце, збольшага, я думаю, моцна не адрозніваюцца.

■ «ДЗЕЯСЛОЎ» РАЦЬ

Вольскі Лявон. Міларусь: апавяданні, аповесць. – Мінск: Медіал, 2011. – 180 с.: іл. – (Бібліятэка Саюза беларускіх пісьменнікаў, «Кнігарня пісьменніка», выпуск 11.)

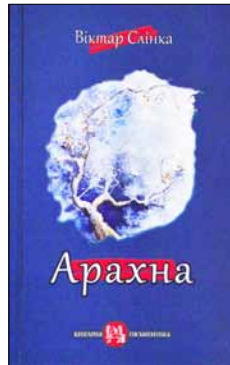
Аматары і прыхільнікі знакамітых гуртоў «Мроя», «NRM», «Крамбамбуля» і іх лідара, музыкі і спевака Лявона Вольскага ўсцешаныя: нарэшце яны маюць мажлівасць трымаць у руках даўно чаканую кнігу прозы мэтра. У яе ўвайшлі роўна трынаццаць аповедаў і аповесць «Пакуль сабачка жывы» – напісаныя Вольскім, пачынаючы з 1980-х гадоў і да нашых дзён. Некаторыя з іх друкаваліся ў «Нашай Ніве», але большасць аўтар адважыўся прапанаваць чытачам толькі цяпер. «Людзі ходзяць на канцэрты, каб атрымаць нейкія эмоцыі, – кажа Лявон Вольскі. – Аднак пакуль існуюць «чорныя спісы», канцэртаў амаль няма, дык кожны можа купіць сабе кнігу і пачытаць».

По Эдгар. Маска Чырвонае Смерці: выбраныя навелы, вершы, эсэ. Пераклад з англійскай. – Мінск: Кнігазбор, 2011. – 472 с. – (Бібліятэка Саюза беларускіх

пісьменнікаў «Кнігарня пісьменніка»; Бібліятэка часопіса «ПрайдзіСвет» «PostScriptum»).

Выданне зборніка Эдгара По «Маска Чырвонае Смерці» стала адной з найбольш важных і значных падзеяў у сёлетнім літаратурным жыцці Беларусі. Перакладзеныя ў розныя гады рознымі аўтарамі тэксты падабраныя з густам і любоўю і чытаюцца на адным дыханні, што ёсць заслугой укладальніка Андрэя Хадановіча і супрацоўнікаў інтэрнэт-часопіса «ПрайдзіСвет». У кнігу ўвайшлі не толькі шырока вядомыя дэтэктывы, апавяданні-жахі і знакамітыя вершы, але і два самыя вядомыя эсэ Эдгара По – «Паэтычны прынцып» і «Філасофія кампазіцыі». Абсалютная большасць змешчаных у зборніку перакладаў друкуецца па-беларуску ўпершыню.

Слінка Віктар. Арахна: вершы, эсэ, паэма. – Мінск: Кнігазбор, 2011. – 204 с. – (Бібліятэка Саюза беларускіх пісьменнікаў «Кнігарня пісьменніка»; вып. 13)

Лірыка, эсэ і паэма «Жбан, вада» склалі новы зборнік паэзіі Віктара Слінкі. Паэт не без падставаў некалі называў сябе паслядоўнікам традыцый, закладзеных у сучаснай беларускай літаратуры Алесем Разанавым. Але, безумоўна, ён мае свой непаўторны «твар», адметны стыль і мелодыку, блізкую да медытацый.

■ КАНТАКТЫ

Падазеныя ў бюлетэні кнігі Вы можаце замовіць непазрэдна ў выдаўцоў па наступных кантактах:

Кніжныя серыі:

«Бібліятэчка «Дзеяслова»,
«Кнігарня пісьменніка»,
«Бібліятэка «Бацькаўшчыны»,
e-mail: knihanosza@gmail.com,
тэл.: +375 17 200 70 27

«Гарадзенская бібліятэка»,
e-mail: dzmuchavec@gmail.com,
тэл.: +375 29 133 87 17

ІП «Логвінаў»,
e-mail: logvinovpress@mail.ru,
тэл.: +375 29 667 47 57

ПУП «Кнігазбор»,
e-mail: bkniha@tut.by,
тэл.: +375 29 772 19 14

ПУП «Радые́ла-плюс»,
e-mail: siuchykau@gmail.com,
тэл.: +375 44 561 05 28

СТАА «Медысонт»,
e-mail: medisont@gmail.com,
тэл.: +375 29 623 74 10

Выдавецтва «Галіяфы»,
e-mail: vish@bk.ru,
тэл.: +375 29 678 68 06

Выдавецтва «Лімарыус»,
e-mail: limarius@yandex.ru,
тэл.: +375 29 679 33 36

ІП «Зміцер Колас»,
e-mail: zkolas@gmail.com,
тэл.: +375 29 623 35 65

«Кнігарня «Наша Ніва»,
e-mail: alaksandradyanko@gmail.com,
тэл.: +375 29 872 26 35

ІНФАРМАЦЫЙНЫ БЮЛЕТЭНЬ

Кніга
ноша

№ 11
кастрычнік, 2011

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: ГА «САЮЗ БЕЛАРУСКІХ ПІСЬМЕННІКАЎ»; МГА «ЗБС «БАЦЬКАЎШЧЫНА»

Інфармацыйны бюлетэнь МГА «ЗБС «Бацькаўшчына» і ГА «Саюз беларускіх пісьменнікаў».

Распаўсюджваецца на правах унутранай дакументацыі.

Наклад 299 асобнікаў. № 11, 12.10.2011.

Адказы за нумар – Аляксей Сачанка.

Адрас рэдакцыі: г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 15,
220030, тэл./факс: (+375 17) 200 70 27.

E-mail: knihanosza@gmail.com